

Nedelja, 24. marec 2019, ob 17.00 Gallusova dvorana Cankarjevega doma Ljubljana

»Barve zelenega smaragda«

Spomin na trpljenje

Ljudska simfonična pesnitev ob obletnici prve svetovne vojne in soške fronte

Glasba in vsebinska zasnova: Avgust Ipavec

Producent: Prosvetno društvo Soča, Kanal, Peter Blažej in Milica Zimic

Koproducenta: Slovenski inštitut, Dunaj / Slowenisches Institut in Wien, Dr. Vincenc Rajšp,

Fundacija Poti miru v Posočju, Kobarid, Zdravko Likar

Izvajajo:

Budimpeštanska filharmonija Társaság in Simfonični orkester Cantabile

Dirigent: Marjan Grdadolnik

Asistenti dirigenta: Matjaž Meden

Koncertni mojster: Galina Danyilova

Mešani pevski zbor Adoramus, zborovodja: Primož Malavašič k.g.

Režiser in koreograf: Henrik Neubauer

Asistentka koreografa: Vesna Cestnik Tehovnik

Scenograf: Andrej Stražišar

Božje vile: učenke 5. in 6. razreda baletne šole Konservatorija za glasbo in balet Ljubljana

Otroška folklorna skupina Pastirci izpod Krna Drežnica in KUD igralska skupina Drežnica

Vodja: Rina Berginc

Folklorna skupina Bc, Bovec (vodja ...)

Društvo 1313, Bovec (vodja ...)

KUD igralska skupina Drežnica (vodja ...)

Ansambel Csaba Ökrös, Budimpešta

Gruppo Costumi Tradizionali Bisiachi, Turriaco, Gorica

Simon Gregorčič: Matej Kavčič

Recitator: Milan Štefe

Božja vila: Sanja Rejc

Slovenski vojak: Žan Perko

Avstrijski vojak: Jernej Kuntner

Italijanski vojak: Romeo Grebenšek

Ruski vojak: Simon Dobravec

Madžarski vojak: ...

Citrar: Ivan Jelinčič

Častni pokrovitelj koncerta je predsednik Republike Slovenije, Borut Pahor.

Avgust Ipavec:

Barve zelenega smaragda – spomin na trpljenje

Ljudska simfonična pesnitev *Barve zelenega smaragda – Spomin na trpljenje*, kot je skladbo poimenoval na Dunaju živeči skladatelj Avgust Ipavec je epopeja v spomin na prvo svetovno vojno in vse milijonske žrtve in med temi tudi spomin na žrtve soške fronte.

Simfonija bo po krstni izvedbi na Sveti Gori prvič izvedena v Ljubljani v koncertni obliki z 90-članskim simfoničnim orkestrom ter z velikim scenskim aparatom v režirani in koreografirani obliki.

Glasbo dopolnjujejo recitacije dramskih igralcev in eden teh predstavlja tudi pesnika Simona Gregorčiča, ki je s svojimi pretresljivimi verzi sporočal slutnje vojnih strahot.

»*Nad tabo jasen bo obok, / krog tebe pa svinčena toča, / in dež krvav in solz potok / in blisk in grom – oh bitva vroča! / Tod sekla bridka bodo jekla, / in ti mi boš krvava tekla ...*«

Božje vile ga tolažijo, slovenski, avstrijski, italijanski, madžarski in ruski vojak pa berejo avtentična pisma, ki so jih fantje in možje pisali s fronte svojim domačim.

V tokratni izvedbi bo sodelovalo tudi 40 plesalk Konservatorija za glasbo in balet iz Ljubljane, ki bodo kot Božje vile predstavljale simbolično stran vsega dobrega in tolažečega. Folklorna skupina s Kobariškega bo zaplesala rezijanski ples vse do usodne eksplozije granate. Izvajalski ekipi se bo pridružila tudi otroška 20-članska folklorna skupina »Pastirci« iz Drežnice v samostojnem plesnem nastopu. Prihajajo tudi člani KUD igralska skupina Drežnica, ki bodo ponazorili več prizorov od avtentičnega božičnega srečanja obeh sprtih strani v prvem letu vojskovanja, prizora ranjenega vojaka do prizora ponižnih kmečkih družin, ki prosijo za dober izhod vojne. Skupina z ljudskim citrarjem bo zapela božično pesem, bosonogi pater pa se bo spraševal kdaj bo konec vojnih strahot. Madžarska mala orkestralna skupina bo posredovala tradicionalne ljudske glasbene napev. Od daleč bodo posamezne orkestralne dele povezovale pesmi v jezikih bojujočih se strani 40-članskega mešanega pevskega zbora. Poleg 90-članskega orkestra se bo na odru Gallusove dvorane Cankarjevega doma zvrstilo več kot 150 nastopajočih.

S pretanjeno glasbeno govorico je skladatelj naslikal dogodek, ko je na sveti večer snežni plaz prinesel smrt številnim vojakom, ki so bili nastanjeni v dolini Lepene. Valovi reke Soče s svojo večno glasbo v barvah zelenega smaragda spremljajo obup, strah, sanje in upanje, ki se zrcali na obrazih vojakov obeh vojskujočih se strani. Bitka se nadaljuje. In zopet pride noč počitka, ki ne izbriše doživetih grozot minulega dneva. Trpljenje in ljubezen se prepletata do kraja. Odprte oči smrtno ranjenega vojaka govorijo: »*Kje si?, Kje si? Ljubim te. / Pridi draga, zapri mi oči! Roža v gorah, / vsako pomlad ponovi ti, kar srce molči!*«

Skladatelj Avgust Ipavec v tem delu pretresljivo slika čudovite lepote doline Soče, ki pa jih je okrnilo nedojemljivo trpljenje vojakov v prvi svetovni vojni. Simfonična pesnitev je izraz velikega sočutja do trpljenja ljudi tistega časa in izhaja iz notranjih čutenj avtorja, ki tudi sam izhaja iz tistih krajev.

Koncert posvečamo 100-letnici prve svetovne vojne, še posebej padlim v septembrskih bitkah leta 1916 na Goriškem in Sveti gori.

»V Kanalu se nad mestom, kjer se hči planin umiri v čudovit biser smaragdnih barv, pne čudovit most. Slika reke Soče naj bo prisposodba vsakemu kulturnemu utripu tega kraja. Ne živimo v najlepših časih. Iz zgodovine se ne želimo nič naučiti. Vsak dan se ubija. Največje zlo pa je brezčutnost človeka. Stari ljudje umirajo sami, to doživljam kot duhovnik za bolnike, vsak dan. V tej brezčutni revščini medsebojnih odnosov je bilo srečanje z vojaki, ki so umirali, zdravilo za ranjeno dušo in srce.«

Avgust Ipavec, skladatelj Barve zelenega smaragda

Vsebina:

Prve strani partiture nas popeljejo h goriškem pesniku in duhovniku Simonu Gregorčiču, ko ob mraku večera in tiktakanju ure doživlja boleče slutnje prihajajoče prve svetovne vojne: »Vihar grozán, vihar strašán prihrumel bo!«

Zaprte oči mislijo, kako sonce v gorah na večer zažari. V srcu prisluškuje pesmi Soče in vzdihne v želji: »Mojo srčno kri škropite po planinskih sončnih tleh!«

Ura tiktaka naprej v bolečino usode poklica: »Za mano ure sreče, krog mene stene večne ječe.«

S slepečo svetlobo vstopi Božja vila: »Napolni svet z ljubeznijo!«

Glasba pesnika zapusti, ko se v gorah budi jutro. Sonce zažari in veselje pastirjev prihaja s pesmijo: »Ko kralj po planini visoki.«

Ob prihajajočem večeru se zasliši iz zvonika Ave Marija. Pastir v planinah ob večerni molitvi podarja občutek vdanega pogovora z Bogom.

Ljudsko izročilo pravi, da so v Trenti plesali tri dni in tri noči. Rezijani zaigrajo. To veselje prekine strel granate. Lunin sij pošilja v barve zeleno smaragdne Soče podobe vojakov.

V pozni noči nastopi počitek; ranjeno srce išče svetlobo zvezde, ki pripoveduje o domu, o dragem otroku, o ljubeči ženi – vojaki pišejo in berejo pisma.

Na Svet' večer snežni plaz prinese smrt vojakom iz Linza, ki so bili nastavljeni v dolini Lepene. Za sočutje časa ni. Bitka gre naprej.

Sledi noč počitka, v kateri pride do izraza obup vojakov.

Ko granata pobije poslednjega vojaka, pridejo Božje vile, da bi prosile Boga odpuščanja.

V samoto slovenske hiše, v trpljenje mlade vdove se je skrilo trpljenje: »Njega od nikoder ni!«

Le mlada zaročenka zaprosi doma mater: »Dajte mi poročno obleko, nocoj grem k njemu, ki me čaka ...!«

Budimpeštanska filharmonija Tarsasag

ima bogato glasbeno zgodovino. Zasnovali so jo daljnega leta 1853 po zaslugi Ferencja Erkela, dirigenta Narodnega gledališča, Ferencja Erkela in vodilnih članov orkestra. Prvi koncert je potekal 20. novembra 1853. Orkester je hitro napredoval in že sedem let po ustanovitvi z velikim uspehom nastopil na Dunaju, ki je bil takrat in je še danes eno najpomembnejših središč evropske glasbe. Orkester poznavalci tudi danes prištevajo med najpomembnejše simfonične orkestre v Evropi. Prav ta orkester je postavil temelje madžarskega simfoničnega koncertnega življenja, ki se odlikuje po odličnih izvajalcih in kakovostnem programskem izboru.

Na delovanje orkestra so pomembno vplivali odlični skladatelji kot so Franc Liszt, Charles Goldmark, Johannes Brahms, Antonín Dvořák, Gustav Mahler, Pietro Mascagni, Richard Strauss, Maurice Ravel, Dohnányi Ernő, Ottorino Respighi, Béla Bartók, Igor Stravinsky, Zoltán Kodály in še številni drugi.

Koncertni mojstrici orkestra v tej sezoni sta Galina Danyilova in Ágnes Kovácsné Soltész.

Simfonični orkester Cantabile

sodi med mlajše simfonične orkestre v Sloveniji, saj je prvič stopil pred publiko spomladi leta 2011. Orkester je po osmih sezonah postal prepoznaven doma in tudi v tujini ter z velikimi načrti snuje nove programe. V repertoarju Simfoničnega orkestra Cantabile najdemo tako skladbe klasičnih mojstrov vseh slogovnih obdobj, kot tudi glasbo za film, balet in druge zvrsti umetnosti.

Z orkestrom so kot solisti že nastopili mnogi vrhunski umetniki in mladi perspektivni solisti instrumentalisti. V sodelovanju z zbori iz Slovenije orkester pripravlja tudi vokalno-instrumentalne projekte. Snema glasbo za film in tematske fonogramske izdaje ter se vsako leto odpravi tudi na tuje odre. S posebnim navdušenjem ga sprejemajo na mednarodnem festivalu Des Anches D'Azur v La Croix-Valmerju v Franciji. Vsako leto ob božiču pripravi koncert v običajno razprodani Gallusovi dvorani Cankarjevega doma z naslovom »Božič v Ljubljani«.

Ustanovitelj in umetniški vodja orkestra je dirigent in glasbeni pedagog ter skladatelj Marjan Grdadolnik.

Avgust Ipavec,

slovenski skladatelj in duhovnik, je že štiri desetletja zaposlen v bolnišnici Otto-Wagner-Spittal na Dunaju. Je prejemnik zlatega častnega znaka Republike Avstrije (leta 2006) s katerim so mu Avstrijci izkazali čast za njegove duhovniško službo in glasbeno in skladateljsko udejstvovanje. Po diplomski na Teološki fakulteti v Ljubljani leta 1966 je vpisal študij kompozicije na Akademiji za glasbo v Ljubljani in ga leta 1974 z odliko zaključil. Podiplomski študij je nadaljeval na dunajski Visoki šoli za glasbo, ki ga je opravil v razredu prof. Alfreda Uhla. V opusu Avgusta Ipavca izstopajo obsežna glasbena dela s programskim ozadjem, ki so pogosto povezana s plesno muzo, poleg teh pa oratoriji in velika zborovska dela: baletna suita Zlatorog (1974), Križev pot, štirijezična maša Missa populorum, ki so jo leta 2003 izvedli na Sveti Gori v koncertni postavitvi, oratorij o sv. Frančišku Asiškem Fonte d'Amore, oratorij o pesniku Simonu Gregorčiču Pusti peti moj'ga slavca, iz leta 1998 oratorij o sv. Benediktu in sv. Bernardu Ad Missam in Agris.

Tudi ljudska simfonična pesnitev Barve zelenega smaragda, ki jo je začel pisati leta 2008 na podlagi navdiha, ki je prišel od zunaj, vključuje velik simfonični orkester, zbor, recitatorje in plesalce. O nastajanju dela je avtor zapisal: *»Bila bi velika laž, če bi rekel, da sem skladbo napisal sam. Navdihe sem dobil ob srečanjih v dolini Soče. Bil sem duhovnik v Kobaridu. Slišal sem besede pranečaka Simona Gregorčiča: "Za vsakim grmom vidim ranjenega vojaka!" Zanimivo je, da ljudje v dolini Soče, kjer je tudi moje stalno bivališče, živijo s spomini tragične zgodovine. Ta žlahtna posebnost duše – sočutje – je v velik ponos in je dragocen biser slovenskega naroda.«* Še neizvedeno skladbo je leta 2014 dopolnil, za dokončno obliko pa ga je navdihnilo glasbeno srečanje z dirigentom Marjanom Grdadolnikom in njegovim zborom.

Skladbo Barve zelenega smaragda bi lahko razdelili na štiri dele: prvega z naslovom Simon Gregorčič, drugega Sonce planin, tretjega Žalostna pot vojakov in njihova smrt in četrtega Vojakove neveste poroka. Skladbo, ki obeležuje 100-letnico prve svetovne vojne in soške fronte, povezujejo besedila primorskih pesnikov in izvorna pisma vojakov, polna tenkočutnosti, enkratnosti in pretresljivosti v slovenščini, italijanščini, nemščini, ruščini in francoščini. *»V vojni trpijo vojaki, z njimi vsa dolina in ljudje. Hvaležen sem pokojnemu režiserju Marjanu Bevku, ki me je spodbujal in obdaroval z avtentičnimi pismi. Želim, da bi njegovo poslanstvo v dolini Soče ostalo večno«* je zapisal avtor.

Marjan Grdadolnik,

idejni vodja in dirigent Simfoničnega orkestra Cantabile, se uvršča v novo generacijo slovenskih pedagogov in dirigentov. Diplomno je z odliko opravil leta 2009 v razredu prof. Milivoja Šurbka na Akademiji za glasbo Ljubljana, ki mu je leta 2008 za dirigentske dosežke podelila študentsko Prešernovo nagrado. Študijsko se je izpopolnjeval pri prof. Wolfgangu Dörnerju in maestru Dejanu Saviću.

Njegovo uspešno umetniško pot je začrtalo delovanje Simfoničnega orkestra Cantabile, ki se mu kot dirigent posveča od prvih zametkov komornega muziciranja do vrhuncev z zadnjimi koncertnimi sezonami in s koncerti tako doma kot na tujem. Pomembno je tudi sodelovanje z Akademijo za glasbo Ljubljana, kjer večkrat gostuje kot dirigent akademskega pihalnega in simfoničnega orkestra. Kot gostujoči dirigent je vodil Evropski orkester študentov medicine in z njim izvedel dva odmevna koncerta (2009), mladinski simfonični orkester Orkesterkamp Symphony, Pihalni orkester Logatec (2000 in 2013), Evropski orkester zdravnikov EDO (2015).

Predano se posveča vokalni glasbi in vodi MePZ Adoramus Logatec, s katerim se udeležuje državnih in mednarodnih tekmovanj: leta 2000 je zbor na tekmovanju v Pragi dosegel absolutno prvo mesto, Marjan Grdadolnik pa je kot najboljši dirigent tekmovanja priznanje prejel od znamenitega skladatelja Petra Ebna.

Je organist v domači župniji sv. Nikolaja v Dolnjem Logatcu. Udejestvuje se tudi kot skladatelj, ki je toplo sprejet med publiko. Skladbo Laudate Dominum za zbor in godalni orkester redno izvajajo najrazličnejši izvajalci doma in na tujem.

Mešani pevski zbor Adoramus,

doma in v tujini večkrat nagrajeni pevski sestav deluje od leta 1987 na pobudo dirigenta Marjana Grdadolnika in redno sodeluje pri bogoslužjih v domači župniji sv. Nikolaja v Dolnjem Logatcu. Med pomembnejšimi nagradami zbora so trikratno srebrno odličje na Naši pesmi; na mednarodnem festivalu adventne in božične glasbe v Pragi je prejel nagrade za absolutnega zmagovalca tekmovanja, najbolje izvedeno skladbo in najboljšega dirigenta (2000); na mednarodnem tekmovanju Cracovia cantat v Krakovu je osvojil prvo mesto med mešanimi zbori in drugo v kategoriji sakralne glasbe (2012), na pevskem tekmovanju v Riminiju je osvojil zlato priznanje (2013); na regijskem tekmovanju v Ljubljani je prejel zlato priznanje, priznanje za najboljši mešani zbor in najboljšo izbiro programa. Na mednarodnem tekmovanju in festivalu Canco Mediterrania v Lloret de Maru je navdušil v tekmovalnem in festivalskem programu in prejel dve zlati odličji, dirigenta pa so povabili k sodelovanju v strokovni komisiji tekmovanja (2014). Leta 2015 je zbor prejel zlato priznanje na mednarodnem tekmovanju v Ohridu. Ob 25-letnici delovanja je s koncertom gospel glasbe napolnil dvorano s 1500 obiskovalci.

Primož Malavašič

je po zaključenem šolanju iz harmonike (Srednja glasbena in baletna šola Ljubljana) in orgel (Orglarska šola Ljubljana) nadaljeval študij orgel, klavirja in dirigiranja na Deželnem konservatoriju v Celovcu (prof. orgel Klaus Kuchling), študij cerkvene glasbe pa na ljubljanski Akademiji za glasbo, kjer je leta 2000 z odliko diplomiral. Na Fakulteti za management v Kopru je zaključil podiplomski študij in si pridobil naziv specialist managementa v izobraževanju. Kot zborovodja otroškega in mešanega zbora župnije Podlipa pri Vrhniki, Okteta Raskovec in Zbora Sv. Pavla (Vrhnika), PAZ Vinko Vodopivec in Komornega zbora Krog (Ljubljana) je dosegel številne uspehe. Z PAZ Vinko Vodopivec je osvojil tri srebrne plakete v Mariboru, tri zlata priznanja (Bratislava, Zadar, Varna) in priznanje za najboljšega dirigenta (Praga). Imel je odmevne turnee na Švedskem, v Nemčiji, Južnoafriški Republiki in Srbiji. Več nagrad je prejel z zborom Krog. Kot pianist in organist sodeluje z zborom Ignacij Hladnik iz Tržiča in s Slovenskim komornim zborom, s katerima je posnel nekaj zgoščenk. Je član Nacionalne komisije za glasbeno šolstvo pri Ministrstvu za izobraževanje in šport Republike Slovenije. Od leta 2004 je ravnatelj Glasbene šole Logatec, od leta 2014 pa vodi mešani komorni zbor Ljubljanski madrigalisti.

Konservatorij za glasbo in balet Ljubljana

je sestavljena organizacija, ki izvaja programe osnovnega in srednjega glasbenega in baletnega izobraževanja ter program višjega baletnega izobraževanja. Za začetek baletnega izobraževanja na Slovenskem štejemo ustanovitev baletnega ansambla pri ljubljanski Operi (1919), v okviru katerega je nastala baletna šola (vodja Vaclav Vlcek). Leta 1944 je bila ustanovljena Opera baletna šola (vodja Peter Golovin Gresserov in po letu 1946 Pia in Pino Mlakar) in leta 1948 Državna nižja baletna šola (ravnatelj Pino Mlakar). Srednja baletna šola je bila ustanovljena leta 1953 (ravnateljica Gizela Bravničar). Leta 2007 je bila ustanovljena še Višja baletna šola. Na Srednji glasbeni in baletni šoli je diplomiralo prek 1800 glasbenikov in baletnih plesalcev, od katerih so se mnogi uveljavili na umetniškem in pedagoškem področju tako doma kot na tujem. Šola z uspešnimi nastopi posameznikov ter orkestrskih, komornih in baletnih zasedb, z gostovanji doma in v tujini, s številnimi nagradami na regijskih, državnih in mednarodnih tekmovanjih dosega zavidljiv uspeh in priznanja. Nosi pomen inštitucije, na kateri v veliki meri sloni slovensko glasbeno in baletno poklicno izobraževanje.

Folklorna skupina Pastirci izpod Krna

je otroška skupina Podružnične šole Drežnica. Prvič so se s folklorno odrsko postavitvijo predstavili leta 1986 z Drežničar, kje maš kozice Tončke Marolt. Leta 2004 so bili izbrani za nastop na Srečanju otroških folklornih skupin Slovenije. Pridno zbirajo otroške igre, običaje in obujajo navade drežniških vasi. Radi pojejo, plešejo in se igrajo in vse to prepletajo skozi pouk in druge dejavnosti na šoli. KUD Igralska skupina Drežnica je bila ustanovljena leta 1994 z enim samim namenom, da bi popestrili kulturni utrip na Drežniškem. Od takrat, ko so na oder postavili njihovo prvo predstavo Linhartovo Županovo Micko, pa je skupina s svojim delovanjem segla daleč preko drežniškega podeželja, tudi preko meja in celo oceanov. Za delo na gledališkem področju so bili člani skupine in skupina sama večkrat nagrajeni. Vodja obeh skupin je Rina Berginc.

Špela Kravogel Spela

je diplomirana dramaturginja, ki svojo profesionalno pot posveča dramaturgiji in režiji zvoka. Znana je kot režiserka številnih sinhronizacij risank na RTV Slovenija in režiserka sinhronizacij celovečernih animiranih filmov. Od leta 2011 kot dramaturginja in režiserka stalno sodeluje z Uredništvom igranega programa Radia Slovenija.

Henrik Neubauer

je bil solist baletnega ansambla SNG Opera in balet Ljubljana, asistent na Medicinski fakulteti v Ljubljani ter kasneje šef in koreograf baletnega ansambla SNG Opera in baleta Ljubljana. Zasedel je mesto direktorja in umetniškega vodje Festivala Ljubljana, med drugim je deloval kot umetniški vodja Opere in baleta SNG Maribor. Zaposlen je bil kot redni profesor na Akademiji za glasbo Ljubljana. Bil je predsednik Društva baletnih umetnikov Slovenije ter ustanovitelj in vodja Slovenskega komornega glasbenega gledališča. Uveljavljal se je kot član številnih tujih in domačih organizacij. Med drugim je postal tudi častni doktor Université de la danse v Parizu. Je častni član Mednarodnega gledališkega inštituta (ITI-Unesco), dobitnik zlatega reda za zasluge, več nagrad in priznanj za operno režijo, koreografijo in baletne filme ter Nagrade mesta Ljubljana. Podpisan je po 38 knjigami in učbeniki ter skoraj 600 različnimi članki.

Andrej Stražič

je uveljavljen scenograf, arhitekt, kreativni direktor ter ustanovitelj in direktor Teatra d.o.o. Leta 1986 je diplomiral na Fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo, smer arhitektura z diplomsko nalogo iz scenografije za film Kavarna Astoria. Od leta 1987 do 1996 je bil strokovni vodja in direktor Gledališkega ateljeja Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani. Kot soustanovitelj je vodil Društvo scenografov in tehničnih delavcev Slovenije. Kot arhitekt je sodeloval pri nastanku mnogih arhitekturnih zgradb in najzahtevnejših odrskih tehničnih oprem. Je soustanovitelj in producent društva Cafe teater. Njegovo podjetje Teater, ki ga vodi, je specializirano za scenografijo, celovite dogodke in njihovo vizualno podobo. Deluje kot filmski in gledališki scenograf in je sodeloval z različnimi režiserji in koreografi. Za svoje arhitekturne in gledališke projekte je bil večkrat nagrajen.